

672 | 05 | 2016

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi,
kirjastolaki@minedu.fi

19.9.2016

Lausunto, opetus- ja kulttuuriministeriön valmistelemasta hallituksen esitysluonnoksesta laeiksi yleisistä kirjastoista ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Viite: lausuntopyyntö (OKM/72/040/2014)

Oulun yliopiston lausunto on liitteenä. Tämä lausunto on valmisteltu Oulun yliopiston kirjastossa.

Helka-Liisa Hentilä
Koulutusrehtori

Essi Kiuru
Hallintojohtaja

Oulun yliopisto

PL 8000
90014 Oulun yliopisto

oulu.yliopisto@oulu.fi
Puh 0294 480 000
Fax 08 344 064

www.oulu.fi

LIITE
Lausunto

TIEDOKSI
Oulun yliopiston kirjasto
Oulun yliopiston intranet Notio

Lausunto opetus- ja kulttuuriministeriön valmistelemasta hallituksen esitysluonnoksesta laeiksi yleisistä kirjastoista ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Oulun yliopiston kirjasto kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Lakiehdotusten tavoite

Esitysluonnos laeiksi yleisistä kirjastoista on tavoitteiltaan kannatettava. Se huomioi hyvin yleisten kirjastojen yhteiskunnalliset tehtävät - niin sivistykselliset, kulttuuriset, tiedon saantiin liittyvät kuin elinikäisen oppimisen näkökulmat. Pitkän tekstin lukeminen on vähentynyt ja vähenee uhkaavasti, joten on erityisen tärkeää suomalaisen lukemiskulttuurin ja monipuolisen lukutaidon edistämisen kirjaaminen lakiin.

Lakiehdotusten sisältö

Luonnoksen sisältämä esitys uudesta lakipykälästä yleisen kirjaston tehtävistä selkeyttää yleisen kirjaston laajan tehtäväkentän. Lukemiskulttuurin edistäminen on erityisesti tänä päivänä yleisen kirjaston toiminnan keskiössä. Monipuolisen lukemisen edistäminen ja mahdollistaminen edesauttaa myös korkeakoulutukseen hakeutuvien valmiutta tiedonhankintataitojensa syventämiseen sekä tieteellisen tekstin lukemiseen.

Lain keskiössä oleva tehtävä taata pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin on suomalaisen sivistyksen ja elinikäisen oppimisen mahdollistava tekijä. Kirjastotoiminnan järjestämistehtävä säilytetään tässäkin lakiehdotuksessa kunnilla. Suomen talouden ja kuntatalouden haasteista huolimatta olisi tärkeää taata kuntalaisille eri puolilla maata helposti tavoitettavat kirjastopalvelut. Nykyisiä maakuntakirjastoja on 19 kappaletta, lakiluonnoksessa esitetyjä Kehittämiskirjastoja olisi enintään 12 kappaletta, näinollen kehittämiskirjastoille tulisi kehittämistyönsä piiriin kirjastoyksikköjä laajemmalla maantieteelliseltä alueelta kuin nyt. Lain luonnosesityksen pykälässä seitsemän (7§) on kirjattu ”Yleisen kirjaston tulee olla kaikkien käytettävissä ja saavutettavissa”.

Oulun yliopisto

PL 8000

90014 Oulun yliopisto

oulu.yliopisto @ oulu.fi

Puh 0294 480 000

Fax 08 344 064

www oulu.fi

Voimassa olevan lain kirjasto- ja tietopalveluverkkoa koskeva pykälä (4§) on uudessa lakiesityksessä sijoitettu kahdeksanteen pykälään (8§), joka koskee yhteistyötä. Suomalaisen kirjastoverkon eri sektoreiden yhteistyö on ollut yksi tärkeä tekijä kirjastojemme kehittymisen ajurina. Lakiehdotuksessa yhteistyö, parhaiden käytäntöjen ja tietotaidon jakaminen on nähty tärkeäksi myös jatkossa. Korkeakoulukirjastot arvostavat tätä yhteistyötä.

Yleisen kirjaston omien aineistojen käytön, lainaamisen ja varaamisen sekä ohjauksen ja neuvonnan maksuttomuuden säilyttäminen myös uudessa laissa yleisistä kirjastoista (11§) on kirjastojen käytön ja sitä kautta laajan suomalaisen tietopääoman, lukeneisuuden ja sivistyksen mahdollistaja.

Esitysluonnoksen yksi uusista pykälistä on myös kirjaston käyttäjän velvollisuuksien kirjaaminen lakiin (12§). Nämä velvollisuudet liittyvät kiinteästi jo nykyisessäkin laissa oleviin käyttösääntöjä koskevaan pykälään sekä uutena esitettyyn lainaus- ja kirjaston käyttökieltoon (14§). Perusteluna uusille pykälille ehdotuksessa ovat yksilön oikeuksien turvaaminen sekä selkeät ja tarkat rajat seikoille, joista kunta voisi käyttösäännöissään määrätä. Näiden pykälien lisääminen selkeyttää sekä yleisen kirjaston että sen asiakkaiden vastuita ja velvollisuuksia.

Kelpoisuusvaatimusten väljentäminen heijastuu kirjastoalan koulutukseen. Esitysluonnoksen nykytila-arviossa todetaan että vuonna 2015 suurin osa kunnista täyttää kirjastoista annetun valtioneuvoston asetuksessa säädetyn edellytyksen siitä, että 70 prosentilla kirjastohenkilöstöstä tulee olla kirjastoalan koulutus. Säädöksen kelpoisuusehtojen täyttymisen perustana voi tulkita olevan riittävä eriasteinen kirjastoalan koulutus Suomessa. Itäisen ja pohjoisen Suomen rekrytointivaikeudet voivat johtua myös kirjastoalan koulutuksen keskittymisestä eteläiseen ja läntiseen Suomeen. Koulutusraakennesäädöksestä luopumisen perustelut eivät ole aivan täysin yhtenevät esityksessä uudesta pykälän kirjaustavasta (16§ Osaaminen ja johtaminen), ”riittävä määrä” sekä ”asiantuntijatehtävä” näyttäytyvät väljinä määritelmänä. Osaamisen korostaminen tehtävään valittaessa on erittäin tärkeää, mutta kirjastoissakin olisi hyvä säilyttää myös sisäänpääsyjä ja väyliä nuorille, kirjastoalan ammattiin vastavalmistuneille työnhakijoille.

Oulun yliopiston kirjasto